ఫ్లాష్ బ్యాక్

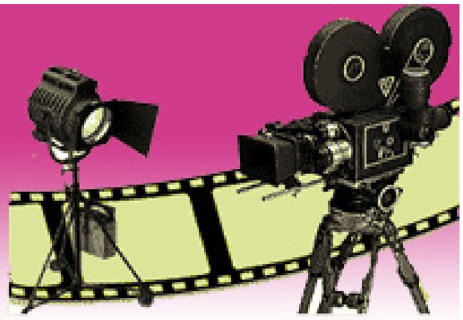

పాతసినిమాలకు సంబంధించిన విశేషాలు.. నటీనటుల గురించి, సినిమాల గురించి, సాంకేతిక నిపుణుల గురించి.. వగైరా..వగైరా. ప్రతినెలా ఓసారి అలనాటి సినీరంగంలోకి తొంగిచూద్దాం

నేనెరిగిన మహ్మద్ రఫీ

- ఎ.పుండరీకాక్షయ్య

(సినిమారంగం – 1969, మే సంచిక నుంచి)

-

మధుర గాయకుడు మహమ్మద్ రఫీ కారణ జన్ముడు. కళాతపస్వి. ప్రతి రోజూ ఆకాశవాణి ద్వారానో, సినిమాల ద్వారానో, గ్రామఫోన్ రికార్డ్ ల ద్వారానో అసంఖ్యాక శ్రోతలను ముగ్ధులను గావించ గల్గుతున్నాడంటే – ఆయనలో ఏదో దైవాంశ ఉందని చెప్పక తప్పదు. ఆయనకా సుశ్రావ్యమైన కంఠం దైవదత్తమైనది. గాయకుడిగా ఆయన్ని గురించి ఎరుగని ఆంధ్రులెవరూ ఉండరనడంలో అతిశయోక్తి ఏమీ ఉండబోదు కాని, వ్యక్తిగా ఆయన ఎంతటి ఉత్తముడో ఆయనతో మా అనుభవాలను వివరించడమే ఈ రచన యొక్క ప్రధానోద్దేశం.

ఆయన గాత్రం కన్నా ఆయన హృదయం మరింత ఉత్తమమైనది. పరమ సాధువు. సరళ హృదయుడు. ఉదార స్వభావుడు. శాంతమూర్తి. సహన సంపన్నుడు. చొరవా, యుక్తీ, గడుసుతనమూ, వంచనశక్తీ – ఆయనలో కించిత్తయినా కనిపించవు. ఆయన పెదవులపై సదా జిగేల్ మనే మందహాసంలో కృతిమత్వం ఏ కోశానా కనిపించదు. ఆయన నిరాడంబరత్వం మా అందరికీ ఎంతైనా ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించింది. కీర్తి ప్రతిష్ఠలు, సిరిసంపదలు ఆయనలో ఏ అతిశయమూ కల్గించక పోవడం ఎంతో విడ్డూరంగా కనిపిస్తుంది. అశేష శ్రోతల

హృదయాలలో, సినీ పారిశ్రామికుల దృష్టిలో తన స్థానం ఎంతటి ఉన్నతమైనదో వ్యక్తం చేయని నిగర్వి. తానొక ప్రఖ్యాత మధుర గాయకుడని జ్ఞాపకం చేసేవారిని ఏ మాత్రం భరించలేదు. పట్టుదల గల మనిషి. ఆ పట్టుదల ఎంత గట్టిదో – ఆయన మాట కూడా అంత గట్టిది. గణనీయమైన పై గుణగణాలకు తార్కాణంగా కొన్ని సంఘటనలను వివరిస్తాను ...

మా తారకరామా పిక్చర్స్ పతాకం కింద "భలే తమ్ముడు" అనే చిత్రాన్ని ఓ శుభ ముహూర్తాన మేము ప్రారంభించిన విషయం ఆంధ్ర ప్రేక్షక మహాశయులకు తెలిసిందే. వ్యాపార రీత్యా ఆ చిత్రాన్ని ఆద్యంతం అతి విశిష్టంగా, వినూత్నంగా తయారు చేయాలని మా సంకల్పం. ప్రతి అంశం లోనూ ఏదో నవ్యత చూపించాలని మా తాపత్రయం. అందుకే మ్యూజిక్ విషయం వచ్చేసరికి – మధుర గాయకుడు రఫీ చేత హీరోకు పాటలు పాడిస్తే, బావుంటుందనే నిర్ణయానికి వచ్చాం. మళ్ళీ "శ్రీ కృష్ణావతారం" లాంటి ఏ పౌరాణిక చిత్రమో, అయి ఉంటే, మాకీ తలంపు కలిగి ఉండేది కాదేమో !

ఈ మా నిర్ణయాన్ని మా శ్రేయోభిలాషులు పలువురు ఆమోదించారు కూడా. రఫీ శ్రావ్యమైన కంఠం నించి తెలుగు పాటలు వినిపించే సదవకాశం పొందాలని ప్రయత్నించాం.

కాని, బొంబాయిలో ఆయన ప్రతి రోజూ రెండు మూడు రికార్డింగ్ లకు హాజరవుతూ, సవ్యంగా ఊపిరి సల్పుకోడానికి సైతం వ్యవధి లేనంత బిజీగా ఉంటాడు. మద్రాసుకు వచ్చి పాడేంత తీరుబడి ఆయనకు ఉంటుందా? ఆయనకు రాని తెలుగు భాషలో పాడడానికి అంగీకరిస్తాడా? అంగీకరించినా – ఎంత వరకు పాడగలడు? ఆయనకు అఖిల భారత స్థాయిలో పెద్ద మార్కెట్ గల హిందీ చిత్రాల మూలంగా ముట్టినంత పారితోషికం చిన్న మార్కెట్ గల తెలుగు చిత్రాల మూలంగా లభించదని నిర్లక్ష్యం వహిస్తాడా?

ఇలాంటి సంశయాలెన్నో పొడ సూపాయి.

అయినా, ఒక నిర్ణయానికి వచ్చేశాం గనుక – ఇక్కడి నా మిత్రులు శ్రీ దాసుగారి ద్వారా బొంబాయిలోని వారి మిత్రులు శ్రీ ఎన్. సి. మీనన్ గారి మూలంగా రఫీని కాంటాక్ట్ చేశాం. తన పై ఇంత అభిమానం ఉంచినందుకు రఫీ కృతజ్ఞతలు తెలుపుతూ, తెలుగు పాటలు పాడడానికి తనకేం అభ్యంతరం లేదు కాని, తన ఉచ్చారణ ఎంత వరకు నిర్దుష్టంగా ఉంటుందోనన్న సందేహాన్ని వ్యక్తపరచాడు.

భాష అవధులు లేనిది సంగీతం. అందుకే, ఆయన తెలుగులో సైతం హిందీ పాటలకు ఏ మాత్రం తీసిపోకుండా పాడగలరనే నమ్మకం మాకుందని ఉత్తరం రాసి ఆయన్ని కలుసుకోడానికి ఒక ఎంగేజ్మెంట్ ఫిక్స్ చేశాం. ఈ లోగా మా సంగీత దర్శకులు టి.వి.రాజు గారి చేత డాక్టర్ సి. నారాయణ రెడ్డి గారు రాసిన నాలుగు గీతాలను ట్యూన్ చేయించాక, గత ఆగష్టు 4న రాజుగారూ, నేనూ విమానంలో బొంబాయికి బయలుదేరాం.

బాంద్రా పరిసరాలలో ప్రశాంతంగా ఉండే ప్రాంతమైన వాటర్ ఫీల్డ్ రోడ్ లోని 44 వ నెంబర్ భవంతి ఆయన నివాసం. సప్తస్వరాలకు చిహ్నాలైన ఏడు స్తంభాల పై అత్యాధునిక రీతుల్లో నిర్మింపబడిన రెండంతస్తుల భవనమది. ఆ స్తంభాల మధ్య కార్లు ఆపడానికి ప్రత్యేకమైన స్థలం ఉంది. మేడ పైకి వెళ్ళడానికి లిఫ్ట్ ఉంది. పై అంతస్తు ఆయన కుటుంబానికి కేటాయించబడింది. కింది అంతస్తులో ఆయన ప్రత్యేక గదులున్నాయి. ఆయన మామూలుగా అందర్నీ కలుసుకొని మాట్లాడేది అక్కడే. డ్రాయింగ్ రూమ్ నేత్రోత్సవమొనర్చేలా ఎంతో కళాత్మకంగా అలంకరించబడి ఉంది. పలు రాజకీయ ప్రముఖులతో, దేశ నాయకులతో రఫీ తీయించుకున్న ఫోటోలు, ఆయన పొందిన రజత పతకాలు, కప్పులు చక్కగా కొన్ని అద్దాల అలమారులలో అలంకరింపబడి ఉన్నాయి. ఎక్కడ అట్టహాసంగాని, ఆడంబరంగాని అగుపించవు. ఏ కోశం నించి చూసినా అది ముస్లిమ్ ల నివాస స్థలమనిపించదు. రఫీ కూడా సామాన్యమైన గళ్ళ లుంగీ, లాల్చీ ధరించి ఉన్న వాడల్లా – తన నిర్మలమైన సహజ మందహాసంతో మాకు స్వాగతమిచ్చాడు. కుశల ప్రశ్నలయ్యాక, "తెలుగు మహాజనులను తెలుగు పాటలతో నేను రంజింప జేయగల్గితే – ఇంత కన్నా నేను కోరుకునే అదృష్టం ఇంకేం ఉంటుంది ! అది కేవలం భగవంతుని అనుగ్రహమనే చెప్పాలి." అన్నాడాయన ఎంతో వినయంతో. అంతటి విద్వత్తు గల వ్యక్తికి వినయ విధేయతలు ప్రత్యేక భూషణాలు.

అనవసర కాలయాపన జరగకుండా ఆయన వెంటనే రెండు పాటలను ఉర్దూ లిపిలో రాసుకుని వెళ్ళి, హార్మోనియమ్ ముందు కూర్చున్నాడు. ప్రతి పదం అర్థం, భావం తెలుసుకున్నాక – హార్మోనియమ్ వాయిస్తూ, ఎంతో ఓపికతో ఓ గంట పాటు సాధన చేశాడు. ఆయన ఏకాగ్రతకు, దీక్షకు, కృషికి ఎంతైనా అభినందించక తప్పదు. ఆ తర్వాత ఆయన "ముచ్చటైన మీ భాషను నేనెక్కడా ఖూనీ చేయలేదు కదా?" అన్నాడు.

"ఎంత మాట!" అన్నాను. నిజానికి ఆ తెలుగు పదాలు ఆ శ్రావ్యమైన కంఠంలో కొత్త సొంపును సంతరించుకున్నట్లున్నాయి.

ఇక, కాల్షీట్ల విషయాలు ఏర్పాటు చేసుకోడానికి మర్నాడు కలుసుకునేందుకు నిశ్చయించి, అలాగే మళ్ళీ కలుసుకున్నాం. వెంటనే ఆయన వెళ్ళి హార్మోనియమ్ ముందు కూర్చున్నాడు. మాకు పాడి వినిపించాడు. పరభాషోచ్చారణలో స్పష్టత సాధించడానికి ఆయన క్రితం రాత్రంతా ఎంత నిర్విరామమైన కృషి సల్పి ఉంటాడో ఊహించుకొని, మేము చకితులమయ్యాం.

మిస్టర్ జహీర్, రఫీ బావమరిది; ఆయన కార్యదర్శి కూడాను. ఆయనతో రఫీ సంప్రదించాక, డైరీ తిరగేశాడు. శంకర్ – జైకిషన్, లక్ష్మీకాంత్ – ప్యారేలాల్ మున్నగు సంగీత దర్శకులతో తన పాటల రికార్డింగ్ లను వాయిదా వేయడానికి వీలవుతుందేమో కోరమని జహీర్ తో చెప్పాడు.

బొంబాయిలో ఒక రోజుకు రెండు పాటలు, ఒక్కోసారి మూడు నాలుగు పాటల రికార్డింగ్స్ లో కూడా పాల్గొనడం ఆయానకు పరిపాటి. కాని, మా చిత్రంలో మాత్రం తను పాడవలసిన ఆరు పాటలకు ఆరు రోజుల కాల్షీట్లు ఇచ్చాడు. "నాకు రాని భాష కదా – అందుకనే ఎక్కువ రోజులు కాల్షీట్లు ఇచ్చాను" అన్నాడాయన.

ఇక పారితోషికం గురించి – తెలుగు మార్కెట్ చిన్నదన్న విషయాన్ని మేం ప్రస్తావించ నవసరం లేకుండా ఆయనే సముచితంగా నిర్ణయించాడు. మా ముక్కూ ముఖం ఆయన ఎరుగడు. అయినా, మా మీద సంపూర్ణ విశ్వాసం ఉంచి, మమ్మల్ని కనీసం అడ్వాన్స్ అయినా అడక్కపోవడం లోనే ఆయన సంస్కారం వెల్లడయింది. ఆయనకు ధనం కన్నా సంగీతారాధానే ముఖ్యమవడానికి ఇదొక నిదర్శనం.

ఆగస్ట్ 22 ఉదయం ఎనిమిదిన్నరకు రఫీ జహీర్ తో విమానంలో మద్రాసు చేరుకున్నాడు. విమానాశ్రయం బయట కారులో నా పక్కన కూర్చోగానే జేబులోంచి కొన్ని కాగితాలను తీశాడు. ఆ కాగితాలు ఆయన ఉర్దూలో రాసుకున్న మా పాటలే ! కారు స్టార్ట్ వగానే ఆ పాటలను మృదువుగా గానం చేయసాగాడు. అప్పుడప్పుడు నా ముఖ కవళికలను క్రీగంట పరిశీలిస్తూ, "ఉచ్చారణ కరెక్ట్ గా ఉందా?" అని అడగసాగాడు. నాకు నవ్వొచ్చింది. ఆయన కార్యదీక్షను ప్రశంసించకుండా ఉండలేకపోయాను.

రఫీ కోసం ఉడ్ లాండ్స్ లో ఒక ఫ్లాట్ ను బుక్ చేశాం. అక్కడ తన పెట్టే బేడా పడెయ్యగానే, టీ పుచ్చుకొని, కాస్సేపయినా విశ్రమించకుండా "ఇక రిహార్సల్స్ కు పోదామా?" అన్నాడు వెంటనే.

ఆ నాడు ఉదయం పదిన్నర నించి పన్నెండువరకు మా చినబావగారు శ్రీ త్రివిక్రమరావుగారి ఆధ్వర్యంలో రిహార్సల్స్ జరిగాయి. సాయంత్రం నాలుగు నించి ఏడున్నరవరకు శ్రీమతి సుశీలతో జంట పాటల రిహార్సల్స్ జరిగాయి. అసలంతవరకు శ్రీమతి సుశీలకు తెలీదు తాను రఫీతో కలిసి పాడబోతున్నానని. ఆ విషయం తెలియడంతో ఆమె ఎంతో ఆనందించింది. "రఫీ గారితో కలిసి పాడాలన్న నా చిరకాల వాంఛ ఇంత త్వరగా నెరవేరుతుందని నేను కలలో కూడా అనుకోలేదు సుమండీ !" అంది. ఇక తోటి ప్లేబాక్ ఆర్టిస్ట్ ల పట్ల రఫీ చూపే సహకారం, ఇచ్చే గౌరవం ఇంతా అంతా కాదు. "నేను మీ భాషలో పాడబోతున్నాను. అలాగే మీరు కూడా లతా మంగేష్కర్ లా మా భాషా చిత్రాలలో కొన్ని పాటల పాడాలి," అన్నాడు రఫీ ఆమెతో.

రిహార్సల్స్ లో మా సంగీత దర్శకులు టి. వి. రాజు గారు, అయన సహాయకులు విజయా కృష్ణమూర్తిగారు హార్మోనియమ్ పై ఏవైనా కొత్త సంగతులు వినిపిస్తే, "ఆ హా ! భేష్ !" అంటూ అప్పటికప్పుడు మెచ్చుకొని, ఎంతో ప్రోత్సాహమిచ్చేవాడు రఫీ.

ఆ మర్నాడు రికార్డింగ్ కు ఏర్పాటు చేశాం.

రికార్డింగ్ కు వెళ్ళడానికి ముందు శ్రీ ఎన్. టి. ఆర్. ను దర్శించాలని రఫీ కోరాడు. హిందీ హీరోల గాత్ర పరిధులకు తగ్గట్టు షమ్మీకపూర్, ధర్మేంద్ర మున్నగు వారికి – ఒక్కొక్కరికి ఒక్కో శృతిలో పాడడం రఫీకి అలవాటు. అందుకోసం ఆ ఆర్టిస్ట్ ల ట్రెన్డ్ ను పరిశీలించాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. మా బావ గారు శ్రీ ఎన్. టి. ఆర్ తో రఫీ తేనీరు సేవించి, పిచ్చాపాటి కబుర్లతో సరదాగా కాలక్షేపం చేసినంత సేపూ ఆ పరిశీలనలు జరిపాడు. అందు నిమిత్తమే "శ్రీ కృష్ణావతారం" చిత్రాన్ని కూడా తాను ఒకసారి చూడాలని కోరి, చూసి ఎంతో ఆనందించారు కూడా. రికార్డింగ్ లో రఫీ పాడవలసిన మెదటి పాట –

"ఎంతవారుగాని, వేదాంతులైనగాని
వాలుచూపు సోకగానే – తేలిపోదురోయ్ !"

పది గంటలకు ప్రారంభమైన రికార్డింగ్ గంటన్నరలో ముగిసింది. మైక్ ముందు రఫీ నిలుచున్నాడంటే పాట' ఓకే. అయింది' – అనే వరకు అక్కడ్నించి కదలడన్న మాట. పది టేక్ లయినా సరే – ఎంతసేపైనా అలాగే నిలుచుండిపోతాడు. ఎప్పుడో ఏ ఐస్ వాటరో తప్ప మధ్య మధ్య టీ కూడా పుచ్చుకోడు. ఎప్పుడూ ఏర్ కండిషన్డ్ రూమ్ లో ఉంటూ, సదా ఐస్ వాటర్ పుచ్చుకుంటున్నా – ఎన్నడూ ఆయన కంఠం ఆయన స్వాధీనం తప్పదు. ఇది కూడా భగవంతుడు ఆయనకు ఇచ్చిన వరమేమో ! అసలు మధ్య మధ్య గొంతు కూడా సవరించుకోడు ! రికార్డింగ్ ఓ.కే – అయిందన్న తర్వాత "ఏక్ కప్ గరమ్ ఛా!" అని మనం అడిగితే అప్పుడు "హ(హ(! అభి పీయేంగే!" అని ఎంతో వినమ్రంగా అంటాడు.

ఇలా ఆయన ఆరు రోజుల కాల్ షీట్లు ఇచ్చిన ఆరు పాటలూ నాలుగు రోజుల్లోనే రికార్డయి పోయాయి. "ఏ పాటైనా రీటేక్ చేయాలంటే, మీరు సంకోచించకుండా చెప్పొచ్చు" అన్నాడు రఫీ ఒకసారి. "మాకు సంపూర్ణ సంతృప్తి కలగనిదే ఓ-కే చేస్తామా?" అన్నాను నేను.

తన గీతాలలోని భావాలను రఫీకి ఉర్దూలో తర్జుమా చేసి చెప్పడానికి ప్రత్యేకంగా విచ్చేసిన డాక్టర్ సి. నారాయణ రెడ్డి గారు సైతం రికార్డింగ్ లు ముగిశాక ఆ పాటలన్నీ విని రఫీ స్పష్టమైన తెలుగు ఉచ్చారణకు అచ్చెరువొందారు.

రఫీ పాటల రికార్డింగ్ జరిగిన విజయా గార్డెన్స్ లోనే ఒక హిందీ చిత్రం తాలూకు ఔట్ డోర్ షూటింగ్ జరగసాగింది. అందులో పాల్గొనడానికి విచ్చేసిన ప్రముఖ హిందీ నటులు ధర్మేంద్ర, తివారీ – విరామ సమయంలో రఫీ పాడిన ఆ తెలుగు పాటలు విని, తమ చెవులను తామే నమ్మలేకపోయారు. "నేటి నుంచి నీ పేరు రఫీరావ్" అని చమత్కారంగా ప్రశంసించారు. శ్రీమతి సుశీల గాత్రాన్ని కూడా "సుశీలా మంగేష్" అని మెచ్చుకున్నారు.

రఫీది పసిపాప మనస్తత్వమనే చెప్పాలి, సౌజన్యమూర్తి, సౌమ్యుడు, నొప్పించక తానొవ్వక ప్రవర్తించే మనస్తత్వం.

ఇంకోసారి రికార్డింగ్ జరుగుతూన్న తరుణంలో మా అమ్మగారు వచ్చారన్న విషయం రఫీకి తెలిసింది. రికార్డింగ్ ముగిసిన వెంటనే "మీ అమ్మ గారు ఏరీ ?" అంటూ మా అమ్మ గారి దగ్గరికి వెళ్ళి నమస్కరించి, "మీకు కొడుకులు ఇద్దరు కాదు; ముగ్గురు. నేనూ మీ కుమారుడ్నే." అంటూ ఆమెకు నమస్కరించాడు. ఆమె ఆనందాతిరేకంతో ఆనంద భాష్పాలు రాలుస్తూ, "నీ కంఠంతో ఎందరికో వీనుల విందు ఒనర్చే నువ్వు ధన్యుడివి, నాయనా!" అని మనసారా ఆశీర్వదించింది.

రఫీ శాఖాహారి. ఇడ్లీలంటే చాలా ఇష్టం. మితంగా భోంచేస్తాడు. ఉదయం ఐదు గంటలకు మేల్కొనగానే న్యూ ఉడ్ లాండ్స్ హోటల్ కు దాదాపు మైలున్నర దూరంలో ఉన్న ఎడ్వర్డ్ ఇలియట్స్ రోడ్ బీచ్ కి కాలినడకనే వెళ్ళి వచ్చేవాడు. తెర ముందు కాక తెర వెనుక ఉండే వ్యక్తి శారీరం గురించే కాక శరీరం గురించి కూడా ఇంత శ్రద్ధ తీసుకొనడం ఎవరికైనా విచిత్రంగానే ఉంటుంది. బొంబాయిలో ఉన్నప్పుడైతే ప్రతి రోజూ టెన్నిస్ ఆడుతాడట.

రఫీకి పెద్దా పిన్నా అనే తారతమ్యం లేదు. ఆఖరికి మా ఆఫీస్ బాయ్ లు ఏ టీయో, ఐస్ వాటరో తెచ్చి ఇస్తే, "షుక్రియా," అని ఎంతో వినయంగా కృతజ్ఞతలు తెలిపేవాడు. తన గాత్రాన్ని ఎవరు మెచ్చుకున్నా, "అంతా భగవంతుని కృప" అంటూ ఆ ఘనతను భగవంతునికే ఆపాదించేవాడు. బొంబాయికి తిరిగి వెళ్ళే ముందు "మీ అమ్మ గారికి మరో సారి ప్రణమిల్లే అదృష్టాన్ని నాకు కలిగించరూ?" అని కోరాడు రఫీ. పెద్దలంటే ఆయన కంత భక్తి గౌరవాలు. మా చిత్రానికి పాటలు పాడి రఫీ మమ్మల్ని వదలి బొంబాయికి వెళ్ళిపోయినా – మా అందరి హృదయాలలో ప్రత్యేకమైన స్థానాన్ని ఆక్రమించుకున్నాడు. ఆ మంచి మనిషి గుణగణాలను, మాతో ఆయన గడిపిన దినాలను ఎన్నటికీ మరువలేము.

మా చిత్రం కోసం ఆయన పాడిన గ్రామఫోన్ రికార్డులు ఈ నెలలోనే విక్రయానికి విడుదలవుతున్నాయి. తనను అభిమానించే అశేష తెలుగు కళాభిమానులను వారి భాషను తన కంఠంతో వినిపించే అవకాశం కలగడం తన అదృష్టంగా భావించిన రఫీకి – ఆ రికార్డులు విడుదలయ్యాక శ్రోతలు ఆనందాన్ని పొందగలిగితే ఆయన నిర్విరామ కృషి, తపస్సు ఫలించినట్లే. ఇన్ని గుణ విశేషాలను ఒకే వ్యక్తిలో చూడగలిగిన నేను – ఈ విషయాల్నీ, నా అనుభూతులనూ చలన చిత్ర కళాభిమానులైన మీ అందరికీ తెలియజేయడం నా ధర్మంగా భావించాను. తత్ఫలితమే ఈ వ్యాసం.

.

COMMENTS